

CZU 78.01

**TEHNOLOGII SPECIFICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE A
CUNOȘTINȚELOR MUZICALE ÎN CADRUL OREI DE MUZICĂ**

CRIȘCIUC Viorica
BĂLȚI, MOLDOVA

*SPECIFIC TECHNOLOGIES IN TEACHING- STUDYING OF MUSIC
KNOWLEDGE AT MUSIC LESSON*

The article “Educational technologies in teaching / learning of musical knowledge during the lesson of Music Education” presents the educational

technologies viewed from a specific way of Music Education. They realize in a practic way structural and content integrity of the whole process. The main goal of the educational process consists in achieving better rezults by means of suitable educational technologies.

Evoluția educației muzicale în context curricular se află în prezent într-o fază de renovare și reevaluare. Modalitatea optimă de realizare a actului didactic rezidă în conexiunea integrată a componentelor curriculumului: finalitățile / obiectivele, conținuturile sau subiectele de studiu selecționate și realizate cu scopuri didactice, metodologii de predare-învățare, metodologii de evaluare a performanțelor școlare. Unul din obiectivele majore ale procesului de învățămînt ar fi obținerea rezultatelor maxime cu mijloace minime și adecvate. Calea prin care se realizează acest lucru este perfecționarea tehnologiilor educaționale, respectiv a formelor și mijloacelor prin care se ajunge la rezultatul scontat. Dat fiind astăzi evoluția conceptului de tehnologie în științele educației evidențiază faptul că tehnologia se pretează la o abordare sistemică (a instruirii, educației, învățămîntului) și se caracterizează prin claritatea obiectivelor propuse, folosirea unor metode, procedee optime, care ar contribui la proiectarea predării-învățării-evaluării adecvate unor anumitor stiluri, niveluri și scopuri ale educației.¹⁰ Din perspectivă sistemică B. Bospalko evidențiază esența tehnologiei educaționale în viziune integratoare:

- Tehnologiile educaționale sînt chemate să reducă insuccesele în procesul predării.
- Tehnologia educațională antrenează un proiect al întregului proces educațional ce determină structura și conținutul activității de cunoaștere.
- Realizarea în practică a principiului integrității structurale și de conținut a întregului proces educațional.

Vom delimita tehnologiile educaționale în tehnologii metodice și tehnologii didactice. În prezent, problema *tehnologiilor metodice* cunoaște o schimbare de accepțiune. Intuind prin tehnologii metodice un sistem de procese, metode, mijloace, operații ce vizează principalele categorii de cunoștințe, capacități, atitudini. Vom parcurge succint acele metode care optimizează predarea-învățarea cunoștințelor muzicale din perspectiva sistemică.

Metoda exercițiilor este cea mai des utilizată în educația muzicală, ea asigurînd formarea priceperilor și deprinderilor de înțelegere a structurii

¹⁰ Guțu V., Grîu E., Păslaru Vl., Tehnologii educaționale, pag. 9.

lucrărilor muzicale. Exercițiile la ora de educație muzicală se vor clasifica după mai multe criterii și în conformitate cu subiectul lecției. De exemplu, după apartenența la elementele muzicale de bază ce trebuiesc exersate (exerciții melodice, ritmice, polifonico-armonice, exerciții pentru descoperirea, recunoașterea și aplicarea nuanțelor dinamice, timbrurilor vocale și instrumentale), după complexitatea problemelor, după obiectivul prioritar urmărit. Din categoria metodelor practice utile fac parte și lucrul cu manualul, jocul didactic muzical, algoritmizarea aplicată la solfegiere.

Din metodele verbale specifice educației muzicale vom specifica **metoda reînterpretării artistice a muzicii**, metoda caracterizării poetice a muzicii, metoda demonstrării. În prezent, orele moderne de educație muzicală se desfășoară sub forma unor dialoguri stimulate și dirijate de profesor.

Metoda conversației este practică în toate activitățile lecției. După funcția și locul pe care le îndeplinesc la oră, distingem următoarele tipuri de conversație: introductivă, de fixare și consolidare a cunoștințelor și capacităților muzicale, de comunicare a noilor cunoștințe și de finalizare, la sfârșitul activităților. Metodele didactice nu se aplică izolat una de alta, ci formează o unitate integră, modificându-se divers în cadrul activităților concrete.

Aplicarea de către profesor în activitatea de predare-învățare a principiilor moderne pe care le sugerează pedagogia contemporană constituie un aspect al tehnologiei didactice. Dacă tehnologiile metodice se structurează în cadrul unei anumite discipline (în cazul nostru, educația muzicală), atunci ca prim nivel de concretizare a tehnologiilor educaționale apare **tehnologia didactică**, care îmbină procedeele, metodele, strategiile la nivelul unor obiecte de studiu înrudite (ex: disciplinele socio-umane, limbile cu disciplinele ciclului artistic). Aspecte esențiale ale tehnologiei didactice au fost evidențiate de către savanții N. Bucun, S. Musteață, V. Guțu, Gh. Rudic. Obiectivele generale ale tehnologiei didactice sînt dezvoltarea gândirii muzicale, însușirea creatoare a cunoștințelor muzicale la nivel de cunoaștere a mesajului sonor, însușirea cunoștințelor muzicale la nivel de înțelegere și, ulterior, aplicare. Un loc important în cadrul tehnologiilor didactice îl ocupă strategiile didactice, prin ele vom înțelege un ansamblu de procedee prin care se realizează conlucrarea dintre profesor și elevi în vederea predării-învățării unui volum de cunoștințe muzicale, a formării unor priceperi și deprinderi de utilizare a informației și în prim plan, cultivarea unei personalități bogat spirituale. Strategia nu se reduce la o simplă tehnică de lucru, ea este totodată manifestare și expresie a personalității

profesorului și concomitent o artă educațională. Stabilirea și integrarea tehnologiilor didactice se realizează prin racordarea permanentă la obiectivele instruirii, la conținuturile concrete ale lecțiilor. Printre metodele specifice în predarea-învățarea cunoștințelor muzicale vom evidenția **metoda euristică, a descoperirii și redescoperirii esenței muzicii.**

Modelul tehnologiei educaționale cuprinde șapte componente esențiale: 1.domeniile cognitiv, psihomotor, afectiv; 2.obiective educaționale; 3.învățarea umană; 4.strategiile didactice; 5.operația; 6.metode și procedee; 7.evaluarea. ¹¹ Vom dezvolta, din perspectiva cunoștințelor muzicale, cele șapte componente ale modelului tehnologiei educaționale:

1. Domeniile cognitiv, psihomotor, afectiv sunt componente fundamentale ale personalității umane și constituie trei mari domenii de încadrare a obiectivelor în modelul tehnologiei educaționale. Taxonomia domeniului cognitiv a fost elaborat sub conducerea lui Bloom, care a pus în baza criteriului taxonomiei corelația obiectivelor de la simplu la complex. Domeniul cognitiv va întruni totalitatea obiectivelor privind asimilarea cunoștințelor muzicale, formarea deprinderilor și capacităților intelectuale. Taxonomia cuprinde șase clase de obiective: a) cunoașterea, b) comprehensiunea, c) aplicarea, d) analiza, e) sinteza, f) evaluarea. Taxonomia va îmbina complexitatea cunoștințelor muzicale, în corespundere cu obiectivele de factură informativă, cu deprinderile și capacitățile axate pe obiective formative.

Taxonomia domeniului afectiv, aparține lui Krathwohl și include: receptarea, reacția, evaluarea, organizarea, caracterizarea. Pentru definirea mai clară a domeniului afectiv vom menționa că muzica este un fenomen specific, artistic, cu o funcție psihologică complexă și o implicație directă în viața afectivă, emoțională a individului. De fapt, tehnologia în mod esențial îmbină cognitivul cu afectivul, astfel, încât aprofundează ideile fundamentale ale **cunoașterii** și formează capacități de **însușire a cunoștințelor muzicale.**

Ca promotor al taxonomiei domeniului psihomotor este considerat Simpson, însă modelul elaborat se utilizează mai mult în învățământul profesionist. Cele cinci niveluri ale taxonomiei sunt: percepția, actul premergător pentru o deprindere motorie și se bazează pe o descifrare senzorială; dispoziția – starea de pregătire pentru actul motor; reacția dirijată care se constituie din componentele deprinderii; automa-

¹¹ Guțu V., Grîu E., Pîslaru Vl., Tehnologii educaționale, pag.31.

tismul este deprinderea finalizată și reacția complexă care constituie deprindere efectuată cu ușurință și dibăcie. În linii generale domeniul psihomotor explicitează deprinderile motrice și comunicarea non-verbală.

2. Obiectivele educaționale, vor ajuta la concretizarea până la mici detalii finalitățile ce vor fi atinse în cadrul unui mod de predare a cunoștințelor muzicale și se vor delimita conform celor trei domenii: cognitiv, afectiv, psihomotor. Dacă în mod tradițional, obiectivele erau centrate pe asimilarea cunoștințelor, astăzi vizează în prim plan formarea unor atitudini și capacități spirituale, dobândirea priceperilor și deprinderilor prin prisma conștientizării cunoștințelor muzicale.

3. Învățarea umană este o corelare între ideal, scop și obiective educaționale, ele sînt prescrise o dată pentru totdeauna și trebuie să permită deschideri variate față de valorile spirituale ale artei.

4. Strategiile didactice reliefează două „stiluri” fundamentale de predare, cel „dominat de profesor” și cel „axat pe grup”. Strategiile didactice de tip expositiv – euristic sunt binevenite în predarea cunoștințelor muzicale, ele vor fi reprezentate printr-o succesiune de operații, raportate la obiectivele didactice în funcție de conținutul informațional al cunoștințelor furnizate la lecția de educație muzicală.

5. Operația, bazată pe taxonomia lui Bloom, se va structura conform schemei de operaționalizare a obiectivelor. Vom exemplifica verbele care facilitează formularea obiectivelor aplicate la nivelul disciplinei „Educația muzicală” și concretizate conform specificului ei. Obiective la nivel de:

- a. Cunoaștere: (să) definească, descrie, enumere, selecteze, reproducă, identifice;
- b. Înțelegere: (să) transforme, generalizeze, rezume, estimeze, parafrazeze, argumenteze, extindă;
- c. Aplicare: (să) descopere, producă, utilizeze;
- d. Analiză: (să) identifice, selecteze, ilustreze;
- e. Sinteză: (să) compună, creeze, elaboreze;
- f. Evaluare: (să) aprecieze, justifice, explice, interpreteze.

6. Metode și principii didactice specifice educației muzicale. Metodele didactice specifice, principiile didactice privite din perspectiva activităților specifice educației muzicale, reprezintă acele teze fundamentale, reguli de bază, de care se va ține seama în proiectarea activităților privind predarea cunoștințelor.

Vom evidenția *principiul integrării teoriei în practica* profesională, socială și în viață care pornește de la constatarea că practica

este izvorul teoriei, și capătă o importanță sporită în educația muzicală.¹² Privind predarea /învățarea cunoștințelor muzicale, îmbinarea teoriei cu practica se va realiza prin trei moduri: 1) parcurgând calea de la teorie la practică; 2) pornind de la practică la teorie; 3) îmbinând cele două moduri și revenind în finalitate la practică.

Interesul pentru *cunoaștere*, dorința de a învăța, sunt procese direcționate în actul predării spre formarea și dezvoltarea multilaterală a personalității. Prin prisma *principiului instruirii conștiente* și active a cunoștințelor și a deprinderilor muzicale, se va evita învățarea mecanică, reproductivă, se va cultiva interesul, curiozitatea la elevi. Se va utiliza metoda descoperirii de către elevi a elementelor inedite: ritmice, melodice, timbrale, dinamice. *Algoritmizarea* are o importanță deosebită în educația muzicală, întrebuițându-se mai des în activitatea interpretativă, și într-o măsură mai mică în cea de receptare. Ea constă în „elaborarea și aplicarea unor scheme, constituite dintr-o succesiune univocă de secvențe sau operații, în vederea rezolvării unor probleme tipice și asimilării pe această bază a cunoștințelor concomitent cu formarea capacităților operaționale corespunzătoare” (Nicola Ioan).¹³ În ideal, tehnologiile educaționale sunt elaborate pentru formarea proceselor psihice de receptare, memorare, gândire, adică a proceselor intelectuale. Prezentăm schematic modelul tehnologiei educaționale de formare a memoriei și gândirii.

Tabel 1 *Modelul tehnologiei educaționale de formare a memoriei și gândirii muzicale*

Scopul formativ	Profilul de formare	Obiectivele disciplinei	Metode, procedee de predare. Metode specifice.
Dezvoltarea memoriei și gândirii	Cunoștințele muzicale	Reproducerea și conștientizarea a definițiilor regulilor, noțiunilor	1. Metoda monologului (interpretare, argumentare, explicare, expunere). 2. Metoda cercetării (deducția). 3. Metoda de programare (demonstrație și evaluare). 4. Metoda dramatismului situativ (cugetare).

¹² Vasile V. Metodica educației muzicale pag. 127

¹³ Nicola Ioan *Tratat de pedagogie școlară*, pag.200.

7. Al șaptelea component din modelul tehnologiei educaționale din perspectiva sistemică este **evaluarea**. Pe lângă metodele tradiționale de evaluare (probe scrise, probe orale, probe practice) se implementează cu succes și metode alternative de evaluare: observarea sistematică a comportamentului elevilor, investigația, proiectul, portofoliu, autoevaluarea.

BIBLIOGRAFIE

1. Gagim, I. *Știința și arta educației muzicale*. Ed. ARC, Chișinău, 2004
2. Nicola, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București, 1996
3. Vasile, V. *Metodica educației muzicale*. București, 2003
4. Безбородова, А. Алиев, И. *Методика преподавания музыки в общеобразовательных учреждениях*